

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: [070:008:7](478)(043.2)

TUGAREV LAURA

ART JURNALISMUL ÎN PRESA SCRISĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA:
FUNȚII ȘI CONȚINUT

571. 01 JURNALISM ȘI PROCESE MEDIATICE

AUTOREFERAT

al tezei de doctor în științe ale comunicării

CHIȘINĂU 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Teoria și Practica Jurnalismului, Universitatea de Stat din Moldova.

Conducător științific: Stepanov Georgeta,
doctor habilitat în științe ale comunicării, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

1. MALCOCI LUDMILA, doctor habilitat în sociologie, profesor cercetător, Academia de Științe a Moldovei

2. BOHANȚOV ALEXANDRU, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Componența consiliului științific specializat:

1. ROȘCA ALEXANDRU (președinte), doctor habilitat în filosofie, profesor, academician, Academia de Științe a Moldovei

2. GUZUN MIHAIL (secretar), doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

3. MORARU VICTOR, doctor habilitat în politologie, profesor universitar Academia de Științe a Moldovei

4. BLAJCO VLADIMIR, doctor habilitat în sociologie, conferențiar universitar, Academia de Științe a Moldovei

5. TIPA VIOLETA, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Academia de Științe a Moldovei

Susținerea va avea loc la **29 iunie 2018, ora 15.00**, în ședința Consiliului științific specializat **D 30.571.01– 02**, din cadrul Universității de Stat din Moldova, mun. Chișinău, str. A. Mateevici 60, MD-2009, Republica Moldova, blocul central, aula 421.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.md>).

Autoreferatul a fost expediat la data de _____

Secretar științific al

Consiliului Științific Specializat, / _____ / Guzun Mihail

Conducător științific, dr. hab. în

științe ale comunicării, conf. univ. / _____ / Stepanov Georgeta

Autor: / _____ / Tugarev Laura

© Tugarev Laura, 2018

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate rezidă în faptul că în perioada de independență a Republicii Moldova, ziaristica, inclusiv *art jurnalismul*, a dobândit un statut social nou și, respectiv, noi funcții, roluri și obiective. Acest fapt a schimbat modalitățile de abordare a realității culturale și condițiile de manifestare a produselor jurnalistice în acest domeniu, ceea ce a dus la apariția unor conținuturi autonome și forme proprii de expresie ale produselor de *art jurnalism*, care au și definit specificul acestuia în contextul mediatic contemporan. Tocmai din acest punct de vedere este actual studiul de față, în care *art jurnalismul* este tratat drept element esențial al presei scrise, ce se manifestă fie ca parte integrantă a discursului produselor generaliste, fie ca produs specializat. Tema este actuală, întrucât elucidează specificul *art jurnalismului* în presa scrisă autohtonă, caracteristicile, funcțiile și obiectivele acestuia, condițiile de manifestare a conținuturilor culturale și a formelor lor de expresie. Tema abordată este importantă pentru eficientizarea producțiilor culturale, în particular, și pentru creșterea importanței *art jurnalismului* în contextul mediatic contemporan, în general.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor cercetate. În prezent, abordările științifice privind specificul și rolul *art jurnalismului* în sistemul mediatic contemporan sunt mai mult sporadice și tangențiale, rezultând, de regulă, din abordările jurnalismului specializat. Astfel de studii au fost semnate de o serie de oameni de știință din Occident, Rusia, Ucraina, România etc. Nici interesul cercetătorilor autohtoni nu a fost orientat către *art jurnalism*, or, în ultimele trei decenii, în circuitul științific autohton nu a fost elaborată nicio lucrare complexă referitoare la acest domeniu. Teza de față a propus o abordare proprie a *art jurnalismului*, care a făcut posibilă identificarea condițiilor de manifestare a lui în diferite tipuri de presă, clarificarea specificului conținuturilor produselor de *art jurnalism* și determinarea formelor de expresie pe care acestea le solicită, problematica fiind interpretată prin prisma caracteristicilor, funcțiilor și obiectivelor *art jurnalismului* autohton.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul constă în cercetarea condițiilor de manifestare a *art jurnalismului* în presa scrisă din Republica Moldova și în identificarea funcțiilor, conținuturilor și formelor de expresie ale produselor culturale în diferite tipuri de publicații. Pentru realizarea scopului propus, au fost trasate următoarele obiective:

- cercetarea bazei teoretico-metodologice și elaborarea metodologiei proprii de cercetare;
- studierea interferențelor dintre comunicarea mediatică și cultură;
- analiza abordărilor teoretico-conceptuale ale fenomenului *art jurnalism*;
- cercetarea funcțiilor generale și specifice ale *art jurnalismului*;
- studierea caracteristicilor *art jurnalismului* în contextul mediatic contemporan;

- analiza condițiilor de manifestare a produselor de *art jurnalism* în presa generalistă, precum și în cea specializată pe domeniul culturii din Republica Moldova;
- studierea conținuturilor și formelor de expresie ale materialelor din presa culturală;
- analiza produselor mediatice de *art jurnalism* din publicațiile periodice generaliste;
- elaborarea recomandărilor în vederea eficientizării activității *art jurnalismului* din RM.

Metodologia cercetării științifice. Metodologia cercetării funcțiilor, conținuturilor, formelor de expresie și a condițiilor de manifestare ale produselor de *art jurnalism* în publicațiile periodice generaliste și în cele specializate se bazează pe aplicarea conjugată a metodelor și principiilor, care țin de instrumentarul intelectual de cunoaștere științifică, și anume: documentarea, conceptualizarea, inducția și deducția, interpretarea datelor, analiza și sinteza, modelarea, abordarea sistemică, metoda comparativă și metoda structural-funcțională. De asemenea, au fost folosite mai multe tehnici și tipuri de cercetări sociologice, precum cea extensivă, intensivă, longitudinală și transversală. Totodată, a fost aplicat principiul obiectivității, imparțialității și cel cronologic. Metodele utilizate au facilitat finalizarea cercetării cu anumite concluzii și recomandări, care au rolul de a contribui la punerea în valoare a rezultatelor obținute.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Noutatea științifică a lucrării constă în elucidarea specificității *art jurnalismului* în presa scrisă generalistă și în cea specializată din Republica Moldova prin: identificarea interferențelor dintre comunicarea mediatică și cultură, determinarea condițiilor de manifestare, clarificarea funcțiilor mediatice, reliefarea tipurilor de produse culturale puse în circuit, explicarea specificului conținutului produselor de *art jurnalism* și identificarea formelor de expresie ale acestora.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în *demonstrarea* condițiilor de manifestare a *art jurnalismului* în presa scrisă și *identificarea* rolului acestuia în demersurile editoriale ale diferitor tipuri de publicații, fapt care a condus la clarificarea funcțiilor și la edificarea conținuturilor produselor de *art jurnalism* în publicațiile periodice generaliste și în cele specializate, în vederea valorificării întreg potențialului *art jurnalismului* și direcționării demersurilor editoriale din presa tipărită spre o abordare mai complexă a problematicii culturale.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în crearea unui cadru teoretic de analiză a *art jurnalismului* din Republica Moldova din perspectiva funcțiilor pe care le are, a conținuturilor și a formelor de expresie ale produselor culturale puse în circuitul informațional prin intermediul atât al publicațiilor periodice generaliste, cât și al celor specializate.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în rezultatele cercetărilor privind condițiile de manifestare, conținuturile și formele de expresie ale produselor de *art jurnalism* în presa scrisă autohtonă, care pot servi drept bază metodologică pentru revizuirea politicilor editoriale ale

publicațiilor periodice în vederea reconceptualizării rolului și a locului *art jurnalismului* în paginile acestora, precum și în redirecționarea demersurilor editoriale ale materialelor culturale de la dimensiunea informativă spre cea evaluativ-interpretativă.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere rezidă în: (1) evaluarea locului și rolului *art jurnalismului* în presa scrisă din Republica Moldova; (2) sistematizarea funcțiilor și condițiilor de manifestare ale produselor culturale în presa generalistă și în cea specializată; (3) identificarea problematicii *art jurnalismului* în diferite tipuri de publicații periodice; (4) determinarea specificului conținuturilor produselor de *art jurnalism* în publicațiile periodice generaliste și în cele specializate; (5) precizarea genurilor jurnalistice tradiționale și a celor specifice *art jurnalismului* prin intermediul cărora este valorificată realitatea culturală; (6) elucidarea mijloacelor prin care *art jurnalismul* poate fi revigorat în presa scrisă autohtonă.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele și opiniile exprimate în lucrare au fost aplicate în procesul de predare a disciplinelor de formare profesională a viitorilor jurnaliști în învățământul universitar. Ele au stat la baza conceptualizării disciplinelor *Art jurnalismul: știrea*, *Art jurnalismul: interviul și Art jurnalismul: reportajul*, predestinat studenților de la ciclul I, Licență, specialitatea Jurnalism și procese mediatice. Datele obținute sunt utile atât pentru cercetătorii care au ca obiect de studiu presa tipărită, cât și pentru jurnaliștii și managerii din mass-media autohtonă.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele obținute, concluziile și recomandările cu referire la condițiile de manifestare a *art jurnalismului* în presa tipărită au fost prezentate în cadrul a peste 10 simpozioane științifice naționale și internaționale și valorificate în 14 articole științifice, publicate în reviste de specialitate și culegeri de articole, editate în țară și în străinătate. Teza de doctor în științe ale comunicării a fost examinată și recomandată la ședința Departamentului Teoria și Practica Jurnalismului și la seminarul științific de profil din cadrul Universității de Stat din Moldova (specialitatea 571.01 – *Jurnalism și procese mediatice*).

Volumul și structura tezei include: adnotare în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor folosite în lucrare, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe. Lucrarea cuprinde 148 de pagini text de bază, inclusiv 12 tabele și 9 anexe. Bibliografia conține 218 surse.

Cuvinte-cheie: *art jurnalism*, presă scrisă, funcții mediatice, produse culturale, conținuturi culturale, forme de expresie, realitate culturală, publicații generaliste, publicații specializate.

CONȚINUTUL TEZEI

Teza de doctor a fost elaborată în conformitate cu rigorile înaintate de către Comisia Națională de Atestare și Acreditare stipulate în regulamentele ce sunt în vigoare.

În **Introducere** se argumentează actualitatea temei, precum și importanța acesteia pentru științele comunicării contemporane, metodologia de lucru, scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică, valoarea aplicativă a lucrării, sunt indicate modalitățile de aprobare a rezultatelor obținute, precum și importanța acestora pentru evoluția ulterioară a *art jurnalismului* din Republica Moldova.

Lucrarea conține adnotări în limbile: română, engleză și rusă; introducere; un capitol metodico-istoriografic și două capitole care, la rândul lor sunt divizate în subcapitole, concluzii generale și recomandări; bibliografie; anexe; CV-ul autorului.

Capitolul I, intitulat ***Aspecte istoriografice și fundamente teoretico-metodologice ale art jurnalismului***, cuprinde istoriografia și metodologia de cercetare a *art jurnalismului*, precum și analiza interferențelor dintre comunicarea mediatică și cultură. Examinarea *art jurnalismului* prin prisma interdependenței dintre domeniul mediatic și cultură a impus analiza studiilor care au avut ca obiect de cercetare cadrul relațional mass-media – cultură, așa precum: *Cultural Studies und Medienanalyse (Studii culturale și analize media)* [46], de A.Hepp; *Locul și rolul British Cultural Studies în cercetarea efectelor media* [3], de D.C.Balaban; *Cultura tradițională orală. Teme, concepte, categorii* [5], de I.V.Boldureanu; *Mass-media în educație – efecte pozitive și efecte negative* [14]; *Cultura de masă în secolul XX: spiritul timpului* [49], de E.Morin; *Culture and Society 1780-1950 (Cultura și societatea 1780-1950)* [47], de R.Williams; *Psiho-sociologia culturii de masă* [11], de T.Herseni ș.a.; *Культура в медиапространстве: структура и эффекты (Cultura în spațiul mediatic: structură și efecte)* [36], de Н.Клушина.

Indiferent de aprecierile date implicațiilor mass-mediei în cultură, toți cercetătorii care au analizat relația dintre aceste două domenii, au evidențiat rolul semnificativ pe care îl are mass-media în proiectarea realității culturale și în formarea percepțiilor indivizilor sociali în raport cu operele de artă, cu fenomenele și procesele culturale.

Importante pentru studiul nostru au fost și lucrările care au abordat din punct de vedere conceptual-teoretic *art jurnalismul*, făcând posibilă definirea profilului identitar al acestuia: *Jurnalism cultural în actualitate* [13], de I.Rad; *Din nou despre jurnalismul cultural* [1], de E.Abrudan; *Mass-media – o direcție culturală* [22], de G.Saizescu; *Арт-журналистика: европейские тенденции методов в образовательном процессе (Art jurnalismul: tendințe europene în metodele procesului educațional)* [41], de Т. Роговая; *Арт-журналистика в современной действительности (Art jurnalismul în realitatea modernă)* [39], de

A.Никулина; *Арт-журналистика и современная Российская культура: ценностно-смысловые доминанты и проблема сохранения человека (Art jurnalismul și cultura rusă modernă: dominante valorico-semantice și problema conservării umane)* [43], de Т.Сергеева; *Культура и цивилизация: диалектика содержания и формы (Cultură și civilizație: dialectica conținutului și a formei)* [38], de Л.Марцева; *Арт-журналистика в глобальном информационном пространстве (Art jurnalismul în spațiul informațional global)* [42], de К.Сагдуллаев etc.

Specificitatea creației în *art jurnalism* a fost obiectul de studiu al unui șir de articole, între care cele mai relevante sunt: *Un bun jurnalism cultural nu se poate face fără sociologie și fără un bun spirit publicistic* [23], de I.Simuț; *Evaluarea produsului cultural în mass-media* [19], de M.Runcan; *Criteria de valori și principii redacționale la o revistă culturală clujeană* [7], de P.Cseke; *Presă culturală maghiară clujeană. Declin sau o posibilă reînnoire?* [26], autor Z.Szabo; *Între presă și literatură* [28], de Т.Теодorescu-Braniște; *Revistele literaturii maghiare tinere din Transilvania după 1989* [31], semnat de J.Vallasek; *Медиавирус. Как поп-культура тайно воздействует на ваше сознание (Mediavirusul. Cum cultura pop influențează discret conștiința ta)* [40], de Д.Рашкофф ș.a.

O importanță considerabilă în realizarea tezei de doctorat l-au avut studiile care au abordat problema conținuturilor jurnalistice: *Autor de unul singur. Rețete pentru scrierea creativă* [29], autor D.Ungureanu; *Schimbări surprinzătoare în presa culturală* [50], autor I.Popovici; *Jurnaliștii culturali au preluat într-un fel funcția criticii de întâmpinare* [48], de R.Dună; *Культурная журналистика: неформатный формат СМИ.* [52], de А.Б.Франц; *Культурная журналистика: современные тенденции (Jurnalismul cultural: tendințe contemporane)* [51], de М.Калужский; *Дискурс искусства в современной российской журналистике (Discursul cultural în jurnalismul contemporan din Rusia)* [45], de Н.Цветова.

Pentru identificarea formelor de expresie, specifice produselor de *art jurnalism*, au fost analizate o serie de lucrări, consacrate, inclusiv, genurilor jurnalismului cultural: *Jurnalismul cultural și de opinie* [18], de S.Preda; *Presă culturală. Specii, tehnici compoziționale și de redactare* [20], de D.Rusti; *Interviul. Recurs la memoria culturală* [21], G.Rusu Păsărin; *Jurnalism tematic. Jurnalistul, jurnalismul, publicația, tipuri de presă* [16], de A.Păunescu; *Manual de jurnalism. Redactarea textului jurnalistic. Genurile redacționale* [17], de C.F.Popescu; *Genul în creația jurnalistică: delimitări teoretice* [10], de M.Guzun; *Rezistența la cultură și gazetăria românească postdecembristă* [8], de I.Dur; *Интервью: методика обучения, практические советы (Interviul: metodologia învățării, sfaturi practice)* [37], de

H.B.Кодола; *Жанры периодической печати (Genurile presei periodice)* [44], de A.A.Тертычный; ș.a.

Un rol aparte în realizarea studiului respectiv l-au avut lucrările consultate în vederea determinării obiectului de reflectare al *art jurnalismului*, care, în baza abordărilor propuse, pot fi clasificate în trei mari categorii:

- cele care au analizat cultura prin prisma altor științe și au abordat conceptul de cultură sub aspect sociologic, comunicațional, psihologic, filosofic etc.: *Filosofia culturii. Cultura și comunicare* [9], autor G.Georgiu; *Știința și filosofia creației. Fundamente euristice ale activității de inovare* [25], coordonator I.Moraru; *Psihosociologia culturii de masă* [33], autor E.Zamfir; *Filosofie: cunoaștere, cultură, comunicare* [24], de C.Stroe; *Cultura globală și valorile tineretului* [4], de V.Blajko ș.a.;

- cele care au luat în dezbatere diferite aspecte ale culturii și ale politicilor culturale: *Cultura* [30], autor B.Valade; *Politica culturală în Republica Moldova* [2], autori V.Avasiloaiei I.Bălțeanu, S.Cibotaru; *Politica culturală. Ghid succint* [15], autor S.Mundy ș.a.;

- cele care au tratat corelația dintre cultură și comunicare, cultură și civilizație, cultură și putere, între care cele mai relevante sunt: *Cultură și civilizație* [27], semnată de A.Tănase; *Cultura și putere* [6], de P.H.Combart De Lauwe; *Perspectivile critice asupra globalizării culturii* [32], autor E.Vlad; *Диалог культур – источник, которому нельзя дать иссякнуть (Dialogul culturilor – izvor ce nu poate fi admis să sece)* [34] și *Влияние народной традиционной культуры на этническую самоидентификацию личности в условиях глобализации. (Influenta culturii populare tradiționale asupra autoidentificării etnice a individului în contextul globalizării)* [35], lucrări semnate de В.Блажко ș.a.

În baza cercetării surselor istoriografice la subiectul tezei susținem că *art jurnalismul* a apărut ca urmare a convergenței dintre realitatea culturală și cea mediatică. Acesta nu reprezintă o simplă colecție de știri, interviuri, reportaje cu elemente culturale sau analize ale problemelor culturale, ci include, de rând cu acestea, și analize teatrale, și note culturale, și recenzii ale unor produse de artă etc. Acest lucru determină, într-un fel, caracterul prioritar atemporal al produsului cultural și destinatarul final al acestuia, care este, de regulă, un public instruit, cu o anumită pregătire intelectuală, cultură generală, univers cultural. *Art jurnalismul* se prezintă drept instrument cultural cu o forță solidă în orientarea și schițarea percepțiilor și atitudinilor, în modelarea imaginilor oamenilor în ceea ce privește domeniul culturii, în formarea modelelor de gândire și de comportament social. Produsul mediatic cultural poate fi un liant, un factor de conexiune, care-i unește pe oameni în grupuri, comunități, etnii, societăți, state, națiuni, culturi. În opinia noastră, *art jurnalismul* poate fi definit drept *produsul rezultat din convergența*

fenomenului mediatic cu cel cultural, care reflectă, analizează și interpretează realitatea din domeniul culturii și transmite maselor valori, practici și experiențe culturale. Identitatea lui rezidă în caracteristicile, rolurile și funcțiile pe care le realizează, în mijloacele de exprimare a conținuturilor și în formele de expresie ale materialelor pe care le pune în circuitul informațional.

Așadar, definirea noțiunii de *art jurnalism* și conceptualizarea acestuia ca o activitate mediatică cu identitate proprie a putut fi realizată grație contribuției teoretico-științifice a cercetătorilor care au pus în valoare caracterul cultural al comunicării mediatice prin abordările de natură comunicațională, sociologică, psihologică, filosofică etc.

Pentru a prezenta o abordare complexă și a evidenția specificitatea *art jurnalismului* din Republica Moldova, investigațiile au fost realizate în baza metodelor general-științifice și particular-științifice de cercetare. Fiecare grup de metode a făcut posibilă o abordare diferită din punctul de vedere al conținutului, păstrând, totodată, suportul de referință al subiectelor supuse cercetării științifice, în special al funcțiilor, conținuturilor și formelor de expresie ale produselor de *art jurnalism* din publicațiile periodice generaliste și din cele specializate. Referindu-ne la metodele de investigație științifică, aplicate în procesul de elaborare a lucrării, menționăm următoarele: metoda realist-empirică, metoda inductivă și cea deductivă, metoda analitică, metoda structural-funcțională, metoda istoriografică și metoda comparativă.

Pentru a realiza o cercetare complexă a temei au fost aplicate unele principii de investigație științifică, acestea rezumându-se la următoarele:

- principiul simplității cunoașterii științifice, care, fiind aplicat prin extrapolare, a generat supoziția, potrivit căreia abordarea realității culturale în presa generalistă trebuie realizată simplu, dar nu simplist, iar conținuturile să derive din simplitatea reflectării (ca formă și conținut). Reflectarea în profunzime, specifică presei specializate, de asemenea, solicită să fie realizată pe măsura înțelegerii conținuturilor de către consumatorii de produse mediatice ale acestui gen de media. Astfel, în procesul de elaborare a produselor de *art jurnalism* este inadmisibilă ignorarea gradului de cultură generală a publicului-țintă;

- principiul complementarității dă posibilitate de a evalua caracterul și conținutul *art jurnalismului* în presa generalistă în spirit critic, chiar dacă acesta include vădite elemente de divertisment, fapt care oferă o viziune de ansamblu asupra fenomenului *jurnalism cultural* în Republica Moldova și face cunoscută și înțeleasă specificitatea acestuia, asigurând, astfel, evitarea numeroaselor carențe în reflectarea realității culturale autohtone și calitatea *art jurnalismului* național;

- principiul corespondenței a permis de a reliefa relația dintre tipul de instituție (generalistă sau specializată) și produsele mediatice puse în circuit, precum și relația între politica editorială a publicațiilor periodice și modalitatea de abordare a realității culturale, obiectivele politicii editoriale fiind determinante pentru proiectarea tipului de conținuturi și de forme de expresie prin care va fi reflectat domeniul culturii de o publicație periodică sau alta.

Capitolul II, intitulat ***Repere conceptuale ale art jurnalismului: caracteristici, funcții și condiții de manifestare***, cuprinde analiza cadrului conceptual și funcțional al *art jurnalismului* în presa scrisă din Republica Moldova.

Scopul *art jurnalismului* este să informeze, pentru a familiariza oamenii cu procesele culturale și cu produsele de artă, dar, totodată, scopul acestuia este și să interpreteze, să analizeze, să explice realitatea culturală, pentru a forma gusturi estetice. În linii generale, *art jurnalismul* își orientează obiectivele spre promovarea modelelor culturale și a celor de conduită umană; transmiterea moștenirii culturale, naționale și a celei universale; analiza proceselor și fenomenelor culturale, naționale și internaționale; promovarea principiilor etice și estetice; propagarea valorilor morale supreme; iluminarea spirituală și cultivarea intelectului; popularizarea teoriilor științifice și lărgirea orizontului de cunoștințe; făurirea consensului sociocultural și coagularea societății.

Pentru realizarea acestor obiective, *art jurnalismul* generează un șir de activități specifice, precum: explicarea valorilor culturale naționale și internaționale, formarea și modelarea viziunilor estetice, definirea și ierarhizarea principiilor etice, propagarea invențiilor tehnice, științifice, culturale etc. Acest gen de activități mediatice contribuie la formarea gândirii, la extinderea cunoașterii, la dezvoltarea viziunilor etice și estetice, la promovarea principiilor și idealurilor morale, la formarea culturii generale a cititorului, iar, prin aceasta, îl educă, îl instruește, îl formează ca personalitate.

Scopul și obiectivele *art jurnalismului* sunt orientate să răspundă nevoilor informaționale, pe de o parte, ale consumatorilor de produse ale *art jurnalismului*, iar, pe de altă parte, ale producătorilor de opere de artă. Respectiv, direcțiile de activitate ale jurnaliștilor care fac jurnalism cultural sunt orientate către două segmente de public: profesionist și neprofesionist. Tocmai acest fapt și determină varietatea de abordări ale realității culturale și de conținuturi ale materialelor de art jurnalism. Astfel, produsele culturale destinate publicului neprofesionalist, adică maselor largi, utilizează, relativ, aceleași formele de expresie, același limbaj și aceeași metodă de expunere a conținuturilor, specifice mai mult sau mai puțin tuturor tipurilor de jurnalism, astfel încât să fie inteligibile și ușor de asimilat. Ele, în general, nu solicită publicului nici cunoștințe speciale și nici o anumită pregătire în domeniu. Produsele de *art jurnalism*,

destinate publicului profesionalist, adică autorilor de opere de artă, specialiștilor din domeniul culturii și actanților proceselor culturale, se deosebesc prin forme speciale de exprimare – genuri jurnalistice specifice doar *art jurnalismului*, prin limbaj specializat și prin abordări complexe, uneori chiar sofisticate. Ele sunt destinate consumatorilor cu un nivel avansat de pregătire în domeniu, cu o cultură generală care depășește nivelul mediu.

Așadar, *art jurnalismul* este o formă creativă de abordare a realității culturale, având misiunea de a face vizibilă munca intelectuală și artistică; de a scoate în vizor mișcările care se produc în artă; de a transmite cititorului atmosfera culturală autohtonă; de a reflecta într-un sens larg evenimentul artistic; de a reda reacția, feedback-ul publicului; de a face cunoscut fișierul biografic al omului de cultură (artiștilor, poeților, pictorilor despre creație, pasiuni, experiențe).

Identitatea *art jurnalismului* reiese din scopul, obiectivele, misiunile de creație și din caracteristicile lui generale, care îl deosebesc esențial de alte tipuri de produse jurnalistice contemporane, între care: subiectul prioritar de reflectare – domeniul culturii (realitatea culturală, cadrul instituțional și cadrul legal); potențialul uman încadrat în producția jurnalistică (jurnaliștii profesioniști specializați în jurnalismul cultural și specialiștii din domeniul culturii care sunt cooptați să realizeze materiale de *art jurnalism*); forma de creativitate (jurnalistică și artistică); efectele pe care le generează produsele culturale, care, din punct de vedere funcțional, sunt orientate să influențeze: (1) indivizii sociali – publicul-țintă, (2) oamenii de cultură – actanții proceselor culturale și (3) arta și cultura – obiectul de reflectare al *art jurnalismului*. Efectele apar ca rezultat al realizării rolurilor și misiunilor *art jurnalismului*.

Identificarea cadrului funcțional al *art jurnalismului* a fost un alt obiectiv al acestui capitol. *Art jurnalismul* este o activitate ce reprezintă alternative funcționale, deoarece produsele lui apar ca urmare a satisfacerii nevoilor informaționale ale indivizilor, ca răspuns la interesele și necesitățile lor. *Art jurnalismul* structurează imagini din și despre realitatea culturală: sugerează semnificații pentru diferite evenimente, conturează perspective pentru unele procese și fenomene, oferă soluții pentru anumite probleme, promovează valori, iar prin aceasta, reproduce însuși domeniul culturii. Gradul de valorificare a produselor mediatice este un indice al funcționalității *art jurnalismului*. *Art jurnalismul* ca proces impune cumularea și realizarea simultană a unor activități specifice, realizând, prin aceasta, anumite funcții în societate. Aceste funcții derivă, pe de o parte, din specificitatea *art jurnalismului*, iar, pe de altă parte, din funcțiile generale ale mass-mediei: de informare, de interpretare, de socializare, de divertisment și de culturalizare.

Examinarea *art jurnalismului* din punctul de vedere al influenței pe care el o exercită, pe de o parte, asupra subiectului său de reflecție, adică asupra realității culturale, iar, pe de altă

parte, asupra publicului său, ne permite să identificăm derivatele funcționale ale acestuia. Grație specificității sale, *art jurnalismul* a generat un șir de derivate funcționale, dintre care cele mai relevante sunt: funcția instructiv-formativă, de promovare a culturii, de formare a culturii, de promovare a dialogului cultural.

Funcția instructiv-formativă. Elementele de cultură se subordonează actului de creație în *art jurnalism*, care, în esența sa, este unul formativ. Deci, materialele jurnalismului cultural sunt și ele formative, întrucât modelează viziunile artistice și gusturile estetice ale populației, formează obișnuința de a consuma în mod regulat produsele culturale și chiar generează, într-un fel, dependența de acest gen de informații.

Funcția de promovare a culturii. Promovând cultura, *art jurnalismul* facilitează accesul maselor la diferite evenimente culturale, totodată stimulând și consumul acestora. Beneficiile pe care le obține domeniul culturii de pe urma activității *art jurnalismului* din perspectiva acestei funcții nu sunt doar de natură morală, ci și economică. Interesul populației pentru anumite evenimente culturale, generat de mass-media, conduce la creșterea investițiilor pe care le fac indivizii în cultură, procurând bilete la concerte, vernisaje, expoziții, filme, spectacole etc.

Funcția de formare a culturii are un caracter pragmatic și presupune activități orientate în vederea corectării actului cultural, precum și a producerii noilor forme de cultură. Analizele și criticele produselor culturale, puse în circuit prin intermediul *art jurnalismului*, dispun de suficient potențial și au puterea să orienteze sau să reorienteze procesele culturale, să influențeze fenomenele și tendințele culturale, precum și să impună anumite standarde de calitate pentru produsele culturale și de artă. Influențând forma și conținutul produselor culturale, acest gen de activitate a *art jurnalismului* contribuie la formarea culturii propriu-zise. În decursul istoriei sale, *art jurnalismul* a generat noi forme de cultură – produse, care s-au încadrat perfect în domeniul culturii. Acestea, fie critică de artă, fie cronică de întâmpinare, fie recenzie, reprezintă într-un fel actul de înființare a unor produse culturale noi, cu noi valori artistice și estetice, or, și critica, și cronicile, dar și recenziile sunt produse culturale.

Funcția de asigurare a dialogului culturilor. Procesul de globalizare și extinderea diacronică a tehnologiilor informaționale au făcut posibilă circulația produsului mediatic, mai cu seamă a celui cultural, prin intermediul comunicării de masă, provocând un metisaj dintre cultura națională, cu cea universală. Prin *art jurnalism*, cultura universală pătrunde în cele mai îndepărtate medii culturale, iar culturile naționale devin cunoscute întregii lumii. Acest fenomen oferă lumii moderne, în general, posibilitatea să interacționeze cu alte culturi, iar indivizilor sociali, în particular, posibilitatea de a pune în corelație propriile valori socioculturale cu cele ale altor popoare.

Identificarea condițiilor de manifestare a *art jurnalismului* în presa din Republica Moldova este o altă dimensiune a capitolului în cauză. Condițiile de manifestare a *art jurnalismului* în presa generalistă și în cea specializată pe domeniul culturii nu sunt identice, întrucât aceste două categorii de presă se adresează unor segmente de public foarte diferit, respectiv, și obiectivele de creație ale lor sunt diferite. Din acest motiv, procesul de selectare a evenimentelor, unghiul lor de abordare, limbajul în care sunt ele expuse, precum și formele de expresie pe care le solicită, la fel, se deosebesc substanțial. Diferite sunt și funcțiile pe care le îndeplinesc aceste două tipuri de produse, precum și efectele pe care le produc materialele de *art jurnalism* din publicațiile periodice generaliste și din cele specializate. Tocmai din aceste considerente ne propunem să analizăm condițiile de manifestare a *art jurnalismului* în presa generalistă și în cea specializată separat, realizând două studii, fiecare dintre ele având obiective și criterii proprii de cercetare.

Primul studiu *Condiții de manifestare a art jurnalismului în presa generalistă* reprezintă o analiză complexă a modului de prezentare și de poziționare a produselor culturale în contextul informațional general al edițiilor publicațiilor periodice generaliste. Studiul are ca obiectiv general de cercetare identificarea locului rezervat produsului de *art jurnalism* în contextul produsului mediatic integral al unei publicații periodice, precum și determinarea amplasării acestuia în pagina de ziar. Pentru realizarea obiectivului propus am selectat edițiile din anul 2016 a cinci publicații periodice autohtone: două ziare naționale: *Timpul* și *Jurnal de Chișinău*, două ziare locale: *Unghiul* și *Gazeta de Sud* și o revistă – *Moldova*, care, prin definiție, are caracter universal, acoperire națională și statut de publicație periodică publică. Aceasta apare o dată la două luni și se distribuie atât prin abonament, cât și prin vânzarea la bucată. Selectarea ziarelor a fost realizată în baza următoarelor criterii: caracterul ziarului – generalist; arealul de acoperire mediatică – 2 naționale și 2 locale; periodicitatea – o dată în săptămână; statutul – 3 private și unul public; forma de difuzare – prin abonament și prin vânzarea la bucată.

Pentru clarificarea ponderii și locului/importanței produselor de *art jurnalism* în fluxul informațional integral al publicațiilor, au fost utilizate următoarele criterii de analiză: locul materialelor de *art jurnalism* în structura ziarului; amplasarea în pagină a materialelor culturale; paginile specializate de *art jurnalism* (generic și concept); rubricile în care sunt incluse produsele culturale (informative sau evaluative); spațiul de ziar rezervat materialelor culturale; semnatarii/autorii materialelor culturale.

Analiza condițiilor de manifestare și a însemnelor *art jurnalismului* în presa generalistă, realizată în perioada anului 2016, a scos în evidență următoarea stare de lucruri:

- toate publicațiile periodice, fie naționale, fie locale, includ în paginile lor informații culturale, care, de obicei, sunt inserate în rubrici specializate, mai rar în pagini de *art jurnalism*;

- materialele culturale sunt amplasate, de regulă, pe ultimele pagini ale publicațiilor generaliste, mai rar în cele din mijloc, fapt care diminuează importanța acestora în contextul discursului editorial;

- produsele de *art jurnalism* adesea sunt amplasate în paginile de divertisment;

- problematica culturală se încadrează, de cele mai multe ori, în zona de acoperire și de activitate a departamentului social, întrucât în organigrama niciuneia dintre publicațiile generaliste analizate nu există departamente de cultură. Ca urmare, majoritatea materialelor culturale sunt realizate de jurnaliștii din departamentul social, unghiul de abordare a evenimentelor fiind adesea proiectat din punctul de vedere al utilității faptelor și nu al instruirii și educației culturale, ceea ce apropie izbitor de mult jurnalismul cultural de cel social;

- majoritatea materialelor culturale în presa generalistă sunt semnate de jurnaliștii profesioniști. Oamenii de cultură, scriitorii și criticii literari doar colaborează cu aceste publicații, de regulă, ca surse de informare și foarte rar, ca autori ai unor anumite reflecții;

- majoritatea materialelor din rubricile specializate în cultură sunt de natură informativ-descriptivă, cele de natură evaluatoare lipsind, practic, din conținutul publicațiilor generaliste.

Din aceste constatări deducem, că *art jurnalismul* în publicațiile periodice generaliste răspunde prioritar funcțiilor generale de culturalizare și de informare și, parțial, celei de divertisment. Dintre funcțiile derivate, prioritare sunt două: cea instructiv-formativă și cea de promovare a culturii. Mai rar se manifestă funcția de asigurare a dialogului dintre culturi, cea de formare a culturii fiind lipsă în presa generalistă.

Cel de-al doilea studiu *Condiții de manifestare a art jurnalismului în presa specializată* are ca obiectiv general cercetarea și identificarea structurii și prezentării grafice a produselor mediatice specializate în domeniul culturii. Pentru realizarea acestuia, am selectat edițiile din anul 2016 a trei publicații periodice specializate: două reviste – *Contrafort*, *Sud-Est Cultural* și singurul ziar care se autoidentifică drept publicație specializată în domeniul culturii – *Literatura și Arta*. Criterii de analiză au fost: tipul de publicație periodică: revistă sau ziar; statutul (privat, public); frecvența apariției; caracterul: mixt sau specializat pe un anumit domeniu (pictură, teatru, literatură etc.); colectivul redacțional și colaboratorii; formatul și numărul de pagini; structura pe interior (rubrici, pagini, domenii); structura pe exterior (tipul de copertă).

Analiza condițiilor de manifestare și a particularităților produselor de *art jurnalism* din publicațiile periodice specializate, realizată în perioada anului 2016, a reliefat faptul că revistele culturale autohtone:

- sunt realizate atât de jurnaliști profesioniști, cât și de oameni din domeniul culturii. Numărul jurnaliștilor care scriu pentru revistele culturale este mult mai mic decât cel al

oamenilor de artă care semnează conținuturile acestor ediții. Cei mai activi colaboratori sunt scriitorii și criticii literari care au migrat în *art jurnalism*, fiind asimilați de breasla jurnalistică;

- sunt structurate în pagini specializate și rubrici permanente sau fluctuante;
- majoritatea rubricilor au caracter analitico-evolutiv, cele cu intenționalitate informativă practic lipsesc din conținutul publicațiilor specializate. De menționat că puținele rubrici cu caracter informativ-descriptiv cumulează, în mod obligatoriu, elemente analitice;

- prevalează conținuturile textuale asupra celor iconografice; fotografiile, practic, lipsind din demersul lor editorial;

- nu includ în paginile lor publicitate;
- nu sunt subvenționate de către stat;
- există mai mult din granturi și finanțări din exterior;
- sunt orientate spre un public-țintă specializat, instruit și cultivat, care reprezintă un segment nesemnificativ din întreaga populație.

Revistele specializate în *art jurnalism* realizează evaluarea, clasificarea, și stratificarea fenomenului cultural, prin aceste activități asigurând conexiunea dintre structurile socioculturale ale diferitor societăți. Or, acestea nu au ca obiectiv principal informarea cetățenilor despre manifestările artistice, ci mai degrabă transmiterea unei cantități de informații de natură analitică, necesară argumentării demersurilor culturale și/sau jurnalistice.

În capitolul III, *Produse de art jurnalism în presa tipărită din Republica Moldova*, este abordată problema conținuturilor materialelor culturale și formelor de expresie pe care acestea le solicită, or, materialele culturale, fie că apar în presa tipărită generalistă, fie că în presa tipărită specializată în cultură, dețin anumite însemne prin care se deosebesc de alte materialele jurnalistice, două fiind determinante: conținuturile și formele de expresie.

Din punctul de vedere al modului de expunere, conținuturile produselor de *art jurnalism* pot fi clasificate în două mari categorii: produse publicistice și produse artistice. Conținuturile publicistice cel mai frecvent apar în presa generalistă, or, grație caracterului său universal, precum și publicului său eterogen, aceasta tinde să producă conținuturi culturale cât mai multe, mai variate și mai simple, pe care să le redea în forme de expresie cunoscute publicului și, deci, ușor asimilabile. Cu toate acestea, în publicațiile periodice generaliste pot apărea și conținuturi artistice, doar că simplificate și ajustate la formatul publicației periodice.

Spre deosebire de cea generalistă, presa specializată pune în circuit, prioritar, conținuturi artistice și, foarte rar, conținuturi publicistice, întrucât ea se adresează unui public profesionist. Tradițional, conținuturile publicistice în publicațiile periodice specializate sunt de avertisment, incluzând, obligatoriu, elemente analitice. Conținuturile artistice ale produselor jurnalistice pe

problemele culturii, în cele mai frecvente cazuri, sunt realizate de către specialiștii sau experții din domeniul culturii: scriitori, poeți, critici de artă etc, dar pot fi realizate și de către jurnaliștii specializați în *art jurnalism*, care, grație faptului că au o vastă experiență în domeniu, dobândesc competențe pe care, în mod normal, le dețin specialiștii din domeniul culturii.

Conținuturile produselor de *art jurnalism* solicită diferite forme de expresie, întrucât diferit este, pe de o parte, mesajul și încărcătura informațională pe care le transmit ele, iar, pe de altă parte, diferit este și destinatarul/publicul-țintă al acestor mesaje. Astfel, formele de expresie pe care le solicită produsele de *art jurnalism*, ar putea fi clasificate în două mari categorii: genuri jurnalistice tradiționale și genuri jurnalistice specifice *art jurnalismului*. Genurile tradiționale, de regulă, sunt exploatate în presa generalistă, în timp ce cele specifice *art jurnalismului* – în presa specializată în cultură. Alegerea formei de expresie corespunzătoare se face în funcție de conținutul jurnalistice propriu-zis și de tipul de publicație periodică, în care acesta este amplasat, pentru că diferite tipuri de presă scrisă răspund anumitor nevoi și așteptări informaționale, exercitând funcții mediatice foarte diferite.

Obiectivul acestui capitol a fost identificarea locului și rolului care-i revine *art jurnalismului* în demersul editorial al presei tipărite generaliste din Republica Moldova. În vederea realizării acestuia, am conceput și elaborat studiul *Produse culturale în presa generalistă*, care a avut drept obiectiv clarificarea problemei privind conținuturile produselor culturale din publicațiile periodice generaliste. Pentru cercetare, am selectat două ziare *Timpul* și *Jurnal de Chișinău*, ambele fiind generaliste, conform caracterului lor; naționale, după arealul de acoperire mediatică; săptămânale, după periodicitate; publicații private, conform statutului lor; ambele apărând în limba română și având același mod de difuzare – atât prin abonament, cât și prin comercializarea cu amănuntul (vânzare la bucată).

Perioada de cercetare a fost anul 2016. Astfel, eșantionul de cercetare l-au constituit 96 de ediții: 48 ale ziarului *Timpul* și 48 ale ziarului *Jurnal de Chișinău*, care au fost analizate prin monitorizare directă. Cercetarea s-a axat pe următoarele criterii: forma de expresie a produsului mediatic (gen tradițional sau specific *art jurnalismului*); domeniul abordat (literatură, arte plastice, muzică, teatru, cinematografie, altele); realitatea mediatizată (autohtonă sau internațională); autorul (jurnaliști profesioniști, redactori asociați, oameni din domeniul culturii). Pentru a face claritate deplină în ceea ce privește ponderea materialelor de *art jurnalism* în discursul editorial al publicațiilor periodice generaliste, am cercetat și versiunea online a ziarelor *Timpul* și *Jurnal de Chișinău*. Menționez faptul că ambele publicații periodice dispun atât de site-uri oficiale, cât și de pagini de Facebook, site-urile având menirea să reproducă și să extindă

varianta print, pagina de Facebook – de a face publicitate produselor finite și de a extinde numărul consumatorilor de media.

Așadar, analiza conținuturilor produselor de *art journalism* din presa tipărită generalistă, realizată în perioada anului 2016 a reliefat următoarele concluzii:

- realitatea culturală este redată, în special, prin conținuturi publicistice;
- conținuturile culturale sunt expuse, prioritar, prin intermediul genurilor jurnaliste tradiționale, mai cu seamă, prin intermediul jurnalismului de informare;
- limbajul expunerii este adaptat la nivelul lingvistic al publicului-țintă;
- evenimentele culturale sunt reflectate sumar, stereotipic și adesea superficial;
- realitatea culturală este abordată minimalist;
- mediatizarea se axează, prioritar, pe reflectarea realității cotidiene;
- materialele culturale din publicațiile periodice generaliste sunt realizate adesea spectaculos, utilizând limbaje specifice produselor de divertisment;
- materialele de *art journalism* sunt afectate de invazia ludicului, structura discursului produselor culturale incluzând ludicul din raționamente pur pragmatice, pentru ca acestea să devină mai atractive și mai ușor de asimilat;
- discursurile produselor culturale sunt adesea critice (nu evaluative) și antrenează un mod de receptare influențat mai puțin de tradiție și mai mult de trend;
- conținuturile *art journalism* din publicațiile periodice generaliste sunt orientate spre discursurile promoționale, în detrimentul celor evaluatoare;
- conceptul discursului cultural integral se deplasează constant dinspre funcțiile specifice *art journalism* spre cele generaliste (specifice tuturor tipurilor de jurnalism), ceea ce duce la minimalizarea rolului acestora în contextul mediatic generalist și reduce potențialul publicațiile periodice generaliste în ceea ce privește promovarea și crearea produselor culturale și asigurarea dialogul între culturi.

Așadar, *art journalismul* din presa tipărită generalistă informează și interpretează realitatea culturală, diseminând informații despre artă și cultură, oferind modele și algoritme de interpretare a valorilor culturale ale diferitor categorii sociale și a culturii dintr-un anumit spațiu și timp. Aceste activități corespund primei derivate funcționale a *art journalismului*, întrucât exercită o acțiune instructiv-formativă asupra societății, contribuind la instruirea populației și la formarea competențelor analitice ale acesteia. De regulă, derivata în cauză solicită formele de expresie tradiționale: știrea, interviul, reportajul, comentariul și editorialul, dar, uneori, folosește și nota culturală – formă de expresie specifică genurilor culturale.

Cea de-a doua derivată funcțională vizează promovarea culturii. Funcția de promovare a culturii pune în circuitul informațional conținuturi publicistice, dar și artistice, utilizând, în acest scop, atât forme de expresie tradiționale (știrea, interviul, reportajul), cât și forme de expresie specifice *art jurnalismului* (nota culturală sau recenzie). Conținuturile publicistice se referă, de regulă, la evenimentele în derulare sau la cele care urmează să se producă, stimulând, astfel, interesul publicului larg pentru anumite manifestări culturale. Conținuturile artistice, care se referă, în special, la produsele de artă, au menirea să stimuleze interesul publicului pentru aceste produse, să-l provoace și să-l determine să le consume.

Cea de-a treia derivată funcțională se referă la acțiunea din care rezultă acele produse mediatice, care grație identității lor distinse, obțin calificativul de noi forme de cultură așa, precum: critica, cronica, recenzia – toate promovând conținuturi artistice, atemporale, ce solicită forme de expresie specifice doar *art jurnalismului*. Este vorba de funcția de formare a culturii, care are un caracter pragmatic și presupune activități orientate în vederea corectării actului cultural sau activității de realizare a unor produse culturale noi, cu noi valori artistice și estetice.

Cea de-a patra derivată funcțională se referă la acțiunea de asigurare a dialogului culturilor, care se realizează prin intermediul tuturor genurilor jurnaliste, atât a celor tradiționale, cât și a celor specifice *art jurnalismului*. Ne referim la funcția de asigurare a dialogului culturilor, care oferă lumii, în general, posibilitatea să interacționeze cu alte culturi, iar indivizilor sociali, în particular, posibilitatea de a pune în corelație propriile valori culturale cu cele ale altor popoare.

În concluzie, cercetarea efectuată în acest subcapitol a demonstrat că produsele de *art journalism* reprezintă un element constant al fluxului informațional pus în circuit prin intermediul presei generaliste, or, toate edițiile publicațiilor periodice generaliste analizate, alături de materialele pe teme politice, sociale sau economice, au inclus și conținuturi culturale. Deși sunt expuse, cu prioritate, prin intermediul genurilor informative, evenimentele culturale sunt permanent în vizorul jurnaliștilor, ele fiind parte a diapazonului tematic al acestui segment de presă. Astfel, cultura și arta sunt subiecte constante de reflectare în presa generalistă și parte a problematicii ei.

Identificarea specificului presei culturale, a locului și rolului ei pe piața informațională din Republica Moldova a constituit un alt obiectiv al capitolului în cauză. Întru realizarea acestui deziderat, am elaborat studiul *Conținuturi ale presei autohtone specializate pe domeniul culturii*, care a axat cercetarea pe două subiecte principale: (1) elucidarea problemei privind tipurile de publicații periodice specializate pe domeniul culturii și (2) elucidarea problemei privind tipurile de conținuturi pe care acestea le pun în circuit.

Realizarea primului obiectiv al acestui studiu a impus cercetarea pieței publicațiilor autohtone specializate pe domeniul culturii, care a făcut posibilă proiectarea unei viziuni de ansamblu asupra dimensiunii acestui segment de presă și asupra tipologiei acestora. Analiză exhaustivă a publicațiilor autohtone specializate pe domeniul culturii, realizată în anul 2016, a demonstrat că presa culturală din RM este constituită doar din reviste. Ziarul *Literatura și arta* nu poate fi inclus în categoria presei specializate în domeniul culturii, or, în pofida faptului că se autoidentifică drept publicație specializată în literatură și artă, acesta nu deține caracteristicile specifice tipului respectiv de presă, iar conținuturile lui sunt eterogene, incluzând uneori mai multă informație politică, decât culturală. După conținutul și tipul de produse, revistele culturale autohtone pot fi clasificate în două categorii: reviste științifice și reviste publicistice.

Realizarea celui de-al doilea obiectiv al studiului nostru a prevăzut cercetarea conținuturilor pe care le produc revistele specializate din Republica Moldova în vederea identificării, în particular, a trăsăturilor produselor de *art jurnalism* și a specificității *art jurnalismului* autohton, în general. Pentru analiză, au fost selectate toate edițiile revistelor *Contrafort* și *Sud-Est Cultural*, apărute în anul 2016. Perioada de cercetare a fost de un an. În vederea realizării analizei presei tipărite specializate în cultură, au fost examinate atât versiunile print, cât și cele în format online ale publicațiilor periodice specializate, ale căror conținuturi s-au dovedit a fi identice.

Cercetarea s-a axat pe următoarele criterii de analiză: modul de structurare a conținutului revistei: pe pagini, pe rubrici, mixt; forma de expresie a produsului mediatic (genuri jurnalistic tradiționale sau genuri jurnalistic specifice *art jurnalismului*); domeniul abordat (literatură, arte plastice, muzică, teatru, cinematografie, altele); realitatea mediatizată (autohtonă sau internațională); autorul (jurnaliști profesioniști, redactori asociați, oameni din domeniul culturii).

Așadar, analiza conținuturilor revistelor specializate în *art jurnalism*, realizată în baza edițiilor din anul 2016, ne permite să constatăm următoarele:

- mediatizarea realității culturale în presa specializată este multiaspectuală, conținuturile fiind complexe, construite în profunzime;
- conținuturile reflectă, cu precădere, problemele, tendințele și fenomenele culturale, mai rar evenimentele din acest domeniu. Evenimentele culturale sunt mediatizate în funcție de amploarea, importanța și valoarea acestora pentru viața culturală a societății. Astfel, discursurile sunt, în cea mai mare parte a lor, cu intenție și caracter analitic-evaluator;
- publicațiile specializate utilizează, cel mai adesea, genurile jurnalistic specifice *art jurnalismului*. Dintre genurile jurnalistic tradiționale sunt utilizate, uneori, editorialele,

interviurile și reportajele, ele însă comportă modificări conceptuale și structurale, întrucât sunt adaptate la demersul editorial al publicațiilor periodice specializate;

- presa culturală autohtonă dă prioritate conținuturilor artistice, cele publicistice regăsindu-se doar în notele culturale, în interviuri și, foarte rar, în reportaje;

- conținuturile produselor de *art journalism* din presa specializată stimulează apariția și răspândirea unor exigențe spiritual-estetice în ceea ce privește realizarea operelor de artă;

- limbajul expunerii conținuturilor produselor culturale în presa specializată este unul elevat, conținând mulți termeni de specialitate, expresii specifice, figuri de stil, ceea ce-l apropie într-o măsură oarecare de limbajul beletristic;

- versiunile online ale publicațiilor periodice specializate în *art journalism* sunt similare cu cele print, coincidența fiind de 100%, ceea ce denotă că presa specializată nu își modifică conținutul în funcție de suportul pe care apare;

- produsele de *art journalism* din versiunile online ale publicațiilor specializate nu sunt comentate, ci doar apreciate cu like-uri (de către colaboratorii redacțiilor), situație care, în opinia noastră, poate fi explicată, pe de o parte, prin faptul că acest gen de materiale nu se axează pe senzație și scandaluri (care, de regulă, cel mai adesea și cel mai mult sunt comentate), iar, pe de altă parte, prin nivelul de cultură generală a publicului-țintă (mai sus decât mediu), care, de regulă, nu se încadrează în dezbateri online, dând prioritate celor tradiționale.

În concluzie, cercetarea respectivă ne-a permis să conturăm o viziune de ansamblu asupra conținuturilor produselor de *art journalism*, puse în circuitul informațional prin intermediul publicațiilor periodice specializate în domeniul culturii, să identificăm particularitățile lor în contextul jurnalismului cultural autohton și să determinăm funcțiile pe care le realizează, în sensul influenței pe care acest segment de presă o exercită asupra publicului său țintă.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Studiul întreprins de autor în vederea definirii specificității *art jurnalismului* în presa scrisă din Republica Moldova, a funcțiilor, conținuturilor și formelor de expresie ale produselor de *art jurnalism* din publicațiile periodice generaliste și din cele specializate a condus la următoarele concluzii generale:

1. *Art jurnalismul* este produsul rezultat din convergența fenomenului mediatic cu cel cultural, care reflectă, analizează și interpretează realitatea din domeniul culturii și transmite maselor valori, practici și experiențe culturale. Identitatea lui rezidă în caracteristicile, rolurile și funcțiile pe care le realizează, în mijloacele de exprimare a conținuturilor și în formele de expresie a materialelor pe care le pune în circuit.

2. În presa tipărită de toate tipurile, *art jurnalismul* se manifestă drept instrument de reflectare și de promovare a culturii, iar în presa specializată – și ca mijloc de creare a acesteia, întrucât formele mediatice ale produselor de cultură și artă se deosebesc de cele originale. Astfel, produsele de *art jurnalism* obțin forme autonome de existență și se transformă în produse culturale, rezultate din activitatea jurnaliștilor specializați în domeniul culturii sau din colaborarea oamenilor din domeniul culturii cu mass-media care, analizând și evaluând produsele de artă în forme de expresie speciale, creează noi produse culturale, precum: critică și cronică literară, de teatru, eseurile etc.

3. Scopul și obiectivele *art jurnalismului* sunt orientate să răspundă nevoilor informaționale, pe de o parte, ale consumatorilor de produse ale *art jurnalismului*, iar, pe de altă parte, ale creatorilor de opere de artă. Respectiv, direcțiile de activitate ale jurnaliștilor care fac *art jurnalism cultural* sunt orientate către două segmente de public: profesionist și neprofesionist. De regulă, publicațiile periodice generaliste se adresează unui public neprofesionist – cititorilor care nu au o pregătire anumită sau cunoștințe speciale în domeniu. Publicațiile periodice specializate în domeniul culturii însă se adresează unui public profesionist – exponenților acestui domeniu, precum și cititorilor care, în pofida faptului că nu au o pregătire profesională, dețin un nivel de cultură generală suficient pentru a putea asimila cu ușurință produsele jurnalistice puse în circuitul informațional de către acest gen de presă.

4. Condițiile de manifestare a *art jurnalismului* în presa generalistă și în cea specializată în domeniul culturii diferă, întrucât aceste două categorii de publicații se adresează unor segmente de public foarte diferit. Respectiv, și obiectivele lor de creație sunt diferite. Din acest motiv, procesul de selectare a evenimentelor, unghiul lor de abordare, limbajul în care sunt expuse materialele jurnalistice, precum și formele de expresie pe care acestea le solicită, de asemenea, se deosebesc substanțial.

5. *Art jurnalismul* ca proces impune cumularea și realizarea simultană a unor activități specifice, prin aceasta oferind societății anumite funcții. Acestea derivă, pe de o parte, din funcțiile generale ale mass-mediei (de informare, de interpretare, de socializare, de divertisment și, desigur, de culturalizare), iar, pe de altă parte, din specificitatea *art jurnalismului*. *Art jurnalismul* răspunde unor nevoi informaționale și așteptări speciale, având, grație acestui fapt, un șir de funcții specifice. Cele mai relevante funcții specifice *art jurnalismului* sunt: funcția instructiv-formativă a parametrilor culturali, funcția de promovare a culturii, funcția de formare a culturii și funcția de promovare a dialogului cultural. De menționat faptul că, în presa tipărită generalistă, *art jurnalismul* cel mai adesea se manifestă prin realizarea funcțiilor mediatice generale, în special, prin cea de culturalizare, iar, în presa specializată, se manifestă prin funcțiile sale specifice.

6. Conținuturile produselor de *art jurnalism* sunt de două tipuri: artistice și publicistice. Conținuturile publicistice, având misiunea de a informa societatea și de a forma opinia publică, de regulă, sunt puse în circuit prin intermediul presei tipărite generaliste, iar conținuturile artistice, care reprezintă produse culturale specifice, apar cel mai adesea în presa specializată în domeniul culturii.

7. Conținuturile publicistice ale produselor culturale, de regulă, sunt expuse în genuri jurnalistice tradiționale, cele mai frecvent utilizate fiind: știrea, interviul și reportajul, iar conținuturile artistice – în genuri jurnalistice specifice *art jurnalismului*, precum: recenzia, cronica, critica, nota culturală, eseul etc.

În baza rezultatelor obținute prin valorificarea științifică a obiectivelor propuse, facem unele recomandări în vederea perfecționării *art jurnalismului* din presa tipărită autohtonă.

Recomandări de ordin executiv:

1. Subvenționarea de către Guvernul Republicii Moldova a presei culturale existente, fără implicare în politica ei editorială. Acest lucru ar oferi revistelor, care în prezent există doar din granturi și finanțări din exterior, șanse de reafirmare pe piața mediatică și noi oportunități de eficientizare a conținuturilor sale. Totodată, fondarea unor publicații pe nișe înguste, precum: muzică, teatru, cinematografie, ar asigura dezvoltarea firească a segmentului respectiv de presă.

2. Elaborarea de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova a unor politici în domeniul mass-mediei culturale, care ar favoriza *art jurnalismul* și ar asigura reflectarea realităților din toate domeniile artei și culturii. Totodată, este necesar a susține anumite proiecte mediatice în vederea ajustării conținuturilor de *art jurnalism* la standardele internaționale, care presupun, întâi de toate, calitate și pluralism de opinii.

Recomandări pentru publicațiile periodice generaliste, în vederea folosirii mai eficiente a produselor de *art jurnalism* în demersul lor editorial:

1. Orientarea conținuturilor publicistice ale *art jurnalismului* dinspre discursurile informative spre cele analitice sau dinspre discursurile de promovare spre cele de evaluare. În acest sens, se impune abordarea mai frecventă și mai aprofundată a problemelor cu care se confruntă actanții fenomenului mediatic, instituțiile și angajații din domeniul culturii, a contradicțiilor care apar între diverse forme ale artei, între curentele culturale etc.

2. Diversificarea diapazonului de genuri utilizate în realizarea produselor de *art jurnalism*. Se impune readucerea în paginile publicațiilor periodice a genurilor specifice *art jurnalismului*, cum sunt: recenzia, critica sau cronică, care oferă posibilități mult mai mari de reflectare a fenomenului cultural.

3. Orientarea discursului cultural integral spre realizarea funcțiilor specifice *art jurnalismului*, în special, spre cea de asigurare a dialogului culturilor. Ultima este deosebit de importantă, pentru că poate contribui la o mai bună cunoaștere a valorilor și reprezentărilor culturale ale diferitor etnii și la armonizarea relațiilor dintre exponenții diferitori culturi, asigurând, astfel dezvoltarea constructivă a structurilor sociale din societate.

Recomandări pentru publicațiile specializate în domeniul culturii, în vederea creșterii calității produsului lor finit:

1. Extinderea diapazonului tematic al presei culturale. În lipsa unor reviste specializate pe nișe înguste, revistele existente trebuie să valorifice realitatea din toate domeniile artei și culturii, nu doar pe cea din sfera literaturii, cum se întâmplă de cele mai multe ori. Armonizarea raportului dintre conținuturile dedicate literaturii și conținuturile dedicate celorlalte domenii ar aduce plus valoare fiecărei ediții și ar extinde numărul celor interesați de produsele jurnalistice culturale autohtone.

2. Implicarea mai activă a publicațiilor autohtone în viața culturală a societății. În această ordine de idei, se impune diversificarea serviciilor mediatice prin realizarea acțiunilor de susținere a manifestărilor culturale de amploare (parteneriate media) și prin acțiuni de organizare a propriilor evenimente culturale (saloane de lectură, campanii de promovare a unor opere de artă, concerte de binefacere etc.) care, ulterior, să fie mediatizate în cicluri speciale de materiale. Astfel de acțiuni trezesc curiozitatea și suscită interesul populației nu doar pentru evenimentele culturale propriu-zise, ci și pentru publicațiile implicate în atare manifestări, ele fiind, în fapt, și acțiuni cu un caracter promoțional eficient.

BIBLIOGRAFIE

1. Abrudan E. Din nou despre jurnalismul cultural. În: Tribuna, 15.01.2006, p. 27-29.
2. Avasiloaiei R., Bălțeanu I., Cibotaru S. s.a. Politica culturală în Republica Moldova. Chișinău: MCRM, 2002. 268 p.
3. Balaban D. C. Locul și rolul British Cultural Studies în cercetarea efectelor media. În: Revista Transilvană de Științe ale Comunicării, 2007, nr. 4, p. 30-35.
4. Blajko V. Cultura globală și valorile tineretului. În: Interacțiunea activității civice și autoafirmării tineretului – imperativul timpului. Chișinău: AȘM, 2008, p. 30-36.
5. Boldureanu I. V. Cultura tradițională orală. Teme, concepte, categorii. Timișoara: Marineasa, 2007. 104 p.
6. Combart De Lauwe P. H. Cultura și putere. București: Politică, 1982. 344 p.
7. Cseke P. Criterii de valori și principii redacționale la o revistă culturală clujeană. În: Curente și tendințe în jurnalismul contemporan. Cluj Napoca: Limes, 2003, p. 227-230.
8. Dur I. Rezistența la cultură și gazetăria românească postdecembristă. În: Curente și tendințe în jurnalismul contemporan. Cluj Napoca: Limes, 2003, p. 210-220.
9. Georgiu G. Filosofia culturii. Cultura și comunicare. București: Comunicare.ro, 2004. 364 p.
10. Guzun M. Genul în creația jurnalistică: delimitări teoretice. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică cu participare internațională, 28-29.09.2016. Rezumate ale comunicărilor. Științe socioumaniste. Chișinău: CEP USM, 2016, p. 243-247.
11. Herseni T. ș.a. Psiho-sociologia culturii de masă. București: Științifică, 1968. 285 p.
12. Horkheimer M., Adorno T. W. Dialectica Iluminismului. Iași: Polirom, 2012. 320 p.
13. Jurnalism cultural în actualitate. Coord. Rad I. Cluj-Napoca: Tribuna, 2005. 283 p.
14. Mass-media în educație. Aspecte pozitive și negative. București: AȘE, 2010. 25 p.
15. Mundy S. Politica culturală. Ghid succint. Chișinău: Centrală, 2007. 95 p.
16. Păunescu A. Jurnalism tematic. Jurnalistul, jurnalismul, publicația, tipuri de presă. București: Fundația România de mâine, 2005. 143 p.
17. Popescu C. F. Manual de jurnalism. Redactarea textului jurnalistic. Genurile redacționale. Vol. I. București: Tritonic, 2003. 232 p.
18. Preda S. Jurnalismul cultural și de opinie. Iași: Polirom, 2006. 232 p.
19. Runcan M. Evaluarea produsului cultural în mass-media. În: Curente și tendințe în jurnalismul contemporan. Cluj Napoca: Limes, 2003, p. 207-213.
20. Rusti D. Presa culturală. Specii, tehnici compoziționale și de redactare. București: PRO, 2002. 192 p.
21. Rusu Pășărin G. Interviu. Recurs la memoria culturală. București: Tritonic, 2010. 368 p.
22. Saizescu G. Mass-media – o direcție culturală. În: Clipa, aprilie, 2011, p. 23-24.
23. Simuț I. Un bun jurnalism cultural nu se poate face fără sociologie și fără un bun spirit publicistic. În: Observator cultural, nr. 309 (52), 23.02.2006.
24. Stroe C. Filosofie: cunoaștere, cultură, comunicare. București: Lumina Lex, 2000. p. 165.
25. Știința și filosofia creației. Fundamente euristice ale activității de inovare. Coord. Moraru I. București: EDP, R.A., 1995. 343 p.
26. Szabo Z. Presa culturală maghiară clujeană. Declin sau o posibilă reînnoire? În: Curente și tendințe în jurnalismul contemporan. Cluj Napoca: Limes, 2003, p. 231-234.
27. Tănase A. Cultură și civilizație. București: Politică, 1977. 357 p.
28. Teodorescu-Braniște T. Între presă și literatură. Vol. II. București: Minerva, 1989. 211 p.
29. Ungureanu D. Autor de unul singur. Rețete pentru scrierea creativă. București: Tritonic, 2016. 104 p.
30. Valade B. Cultura. În: Tratat de sociologie. Coord. Boudon R. București: Humanitas, 1997, p. 521-554.
31. Vallasek J. Revistele literaturii maghiare tinere din Transilvania după 1989. În: Curente și tendințe în jurnalismul contemporan. Cluj Napoca: Limes, 2003, p. 221-226.

32. Vlad E. Perspective critice asupra globalizării culturale. Constanța: Ovidius University Press, 2010. 148 p.
33. Zamfir E. Psihosociologia culturii de masă. București: Politică, 1968. 234 p.
34. Блажко В. Диалог культур – источник, которому нельзя дать иссякнуть. În: Revista de Etnologie și Culturologie, 2013, nr. 13-14, pp. 227-228.
35. Блажко В. Влияние народной традиционной культуры на этническую самоидентификацию личности в условиях глобализации. În: Теоретические проблемы этнической и кросскультурной психологии. Смоленск: Смоленский Гуманитарный Университет, 2014, p. 74-78.
36. Клушина Н. И. Культура в медиапространстве: структура и эффекты. În: Масс-медиа и массовые коммуникации: статус научных и учебных дисциплин. Сборник научных работ. Белгород: Политерра, 2013, p. 37-42.
37. Кодола Н. В. Интервью: методика обучения, практические советы. Москва: Аспект Пресс, 2012. 174 p.
38. Марцева Л. Культура и цивилизация: диалектика содержания и формы. În: Вестник Челябинского государственного университета, 2017, nr. 1 (397). Философские науки, вып. 43, p. 37-46.
39. Никулина А. Арт-журналистика в современной действительности. În: Научное сообщество студентов XXI столетия. Новосибирск: СибАК, 2013, p. 48-51.
40. Рашкофф Д. Медиавирус. Как поп-культура тайно воздействует на ваше сознание. Москва: Ультра. Культура, 2003. 368 p.
41. Роговая Т. Арт-журналистика: европейские тенденции методов в образовательном процессе. În: Международная журналистика-2017: идея интеграции интеграций и медиа: материалы VI Международной научно-практической конференции. Минск, 16 февраля 2017 г. Минск: БГУ, 2017, p. 240-246.
42. Сагдуллаев К. К. Арт-журналистика в глобальном информационном пространстве. În: Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, 2014, nr. 3-4, p. 13-17.
43. Сергеева Т. Арт-журналистика и современная Российская культура: ценностно-смысловые доминанты и проблема сохранения человека. În: Вестник Челябинского государственного университета, 2013, nr. 22 (313). Филология. Искусствоведение, вып. 81, p. 52-56.
44. Тертычный А. А. Жанры периодической печати. Москва: Аспект Пресс, 2000. 310 p.
45. Цветова Н. С. Дискурс искусства в современной российской журналистике. În: Вестник Санкт-Петербургского университета, 2012, nr. 1, p. 231-238.
46. Hepp A. Cultural Studies und Medienanalyse. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1999. 308 p.
47. Williams R. Culture and Society. London: Chatto & Windus, 1958. 394 p.
48. Dună R. Jurnalisti culturali au preluat într-un fel funcția criticii de întâmpinare. În: Observator cultural, nr. 309 (52), 23.02.2006. <http://www.observatorcultural.ro/numar/nr-309/> (vizitat 12.12.2016).
49. Morin E. Cultura de masă în secolul XX: spiritul timpului. <https://radu-iliescu.blogspot.md/2016/05/edgar-morin-spiritul-timpului-recenzie.html> (vizitat 08.04.2017).
50. Popovici I. Schimbări surprinzătoare în presa culturală. În: Observator cultural, nr. 302-303, 12.01.2006. <http://www.observatorcultural.ro/numar/nr-302-303/> (vizitat 12.12.2016).
51. Калужский М. В. Культурная журналистика: современные тенденции. <http://www.cpolicy.ru/analytics/83.html> (vizitat 27.05.2017).
52. Франц А. Б. Культурная журналистика: неформатный формат СМИ. <http://mmj.ru/university.html?&article=930&cHash=3794c15bbd> (vizitat 27.05.2017).

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI:

1. TUGAREV L. Speciile de alternativă în *art journalism*. În: Convergențe Spirituale Iași-Chișinău, 2017, nr 12-13, pp. 108-113. ISSN 2343 - 9661;
2. TUGAREV L. Conținuturi și forme de expresie ale *art journalismului*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională, 9-10 noiembrie 2017. Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. Chișinău: CEP USM, 2017, pp. 28-31. 416 p. ISBN 978-9975-71-701-4;
3. TUGAREV L. Reportajul cultural: aspecte definitorii și aserțiuni explicative. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2016, nr. 3 (93), pp.176-180. ISSN 1814-3199;
4. TUGAREV L. Arta interviului cultural: specific, conținut și tehnici de realizare. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr. 3 (83), pp. 24-28. ISSN 1814-3199;
5. TUGAREV L. Știrea în *art journalism*. În: Valori ale mass mediei în epoca contemporană. Vol. VI. Coord. G. Stepanov, M. Tacu. Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 169-175. 255 p. ISBN 978-9975-71-832-5;
6. TUGAREV L. *Art journalismul* online ca o nouă paradigmă. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională, 28-29 septembrie 2016. Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 253-256. 318 p. ISBN 978-9975-71-813-4;
7. TUGAREV L., STEPANOV G. Blogcultura din Republica Moldova: problematică și modalități specifice de exprimare. În: Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației. Volumul II. Cahul: Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu”, 2016, pp. 479-481. ISBN 978-9975-914-90-1;
8. TUGAREV L. Cadru de constituire a teoriilor moderne privind *art journalismul*. În: Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației. Vol. I. Științe istorice și sociale. Cahul: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”, 2015, pp. 384-388. 451 p. ISBN 978-9975-914-98-7/ 978-9975-88-000-8;
9. TUGAREV L. *Art journalism: funcții și conținut*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională, 10-11 noiembrie 2015. Rezumate ale comunicărilor. Științe Sociale. Chișinău: CEP USM, 2015, pp. 114-116. 285 p. ISBN 978-9975-71-704-5;
10. TUGAREV L. *Art journalism: cadrul legal în domeniul culturii*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională, 10-11 noiembrie 2015. Rezumate ale comunicărilor. Seria Științe Sociale. Chișinău: CEP USM, 2015, pp. 15-18. 285 p. ISBN 978-9975-71-704-5;
11. TUGAREV L. Esența și particularitățile jurnalismului cultural. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională, 10-11 noiembrie 2014. Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. Chișinău: CEP USM, 2014, pp. 53-55. 306 p. ISBN 978-9975-71-569-0;
12. TUGAREV L. Aspecte privind interferența dintre comunicare și cultură. În: Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Științe socioumanistice. Vol. II. Chișinău: CEP USM, 2014, pp. 87-93. 262 p. ISBN 978-9975-71-559-1.

ADNOTARE

Autor: TUGAREV LAURA. **Art jurnalismul în presa scrisă din Republica Moldova: funcții și conținut.** Teză de doctor în științe ale comunicării la specialitatea 571. 01 – Jurnalism și procese mediatice. Chișinău, 2018.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 218 de titluri, 148 de pagini text de bază, 12 tabele și 9 anexe. Rezultatele obținute se regăsesc în 14 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: *art jurnalism*, presă scrisă, funcții mediatice, produse culturale, conținuturi culturale, forme de expresie, realitate culturală, publicații generaliste, publicații specializate.

Domeniul de studiu: Științe ale comunicării.

Scopul lucrării constă în cercetarea condițiilor de manifestare a *art jurnalismului* în presa scrisă din Republica Moldova și în identificarea funcțiilor, conținuturilor și formelor de expresie ale produselor culturale care apar în publicațiile periodice generaliste și în cele specializate.

Obiectivele lucrării: analiza rolului, locului și a funcțiilor *art jurnalismului* în presa scrisă; cercetarea condițiilor de manifestare a produselor mediatice culturale în diferite tipuri de publicații; studierea conținuturilor și a formelor de expresie ale produselor culturale autohtone.

Noutatea și originalitatea științifică constau în elucidarea identității *art jurnalismului* în contextul mediativ contemporan, în identificarea locului și rolului care îi revine acestuia în presa tipărită autohtonă, precum și a funcțiilor specifice, a conținuturilor și formelor de expresie ale produselor culturale din publicațiile periodice generaliste și din cele specializate.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în *demonstrarea* condițiilor de manifestare a *art jurnalismului* în presa scrisă și în *identificarea* rolului acestuia în demersurile editoriale ale diferitor tipuri de publicații, fapt care a condus la clarificarea funcțiilor și la edificarea conținuturilor produselor de *art jurnalism* în publicațiile periodice generaliste și în cele specializate, în vederea valorificării întreg potențialului *art jurnalismului* și direcționării demersurilor editoriale din presa tipărită spre o abordare mai complexă a problematicii culturale.

Semnificația teoretică a tezei rezidă în crearea unui cadru teoretic de analiză a *art jurnalismului* din perspectiva funcțiilor, conținuturilor și formelor de expresie ale produselor culturale, precum și în conceptualizarea identității *art jurnalismului* în presa scrisă din RM.

Valoarea aplicativă a lucrării: rezultatele cercetărilor pot servi drept bază pentru revizuirea rolului și locului *art jurnalismului* în publicațiile generaliste, dar și pentru orientarea demersului editorial al presei specializate spre dimensiunea evaluativ-interpretativă a acestuia.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele științifice au fost implementate în 14 articole publicate și în comunicări științifice la mai multe conferințe naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ

Автор: ТУГАРЕВ ЛАУРА. **Артжурналистика в печатные СМИ Республики Молдова: функции и содержание**, диссертация на соискание степени доктора коммуникационных наук, Кишинёв, 2018.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография (218 наименований), 9 приложений, 148 страниц основного текста, 12 таблиц. Результаты исследований опубликованы в 14-ти работах.

Ключевые слова: артжурналистика, печатные СМИ, функции, артжурналистская продукция, просветительские содержания, формы выражения, культурная реальность, социально-политические издания, специализированные издания в артжурналистике.

Область исследования: коммуникационные науки.

Цель и задачи диссертации: научное исследование артжурналистики Республики Молдова; определение условий и принципов ее самовыражения; анализ функций и содержания артжурналистской продукции в социально-политических и в специализированных в артжурналистике изданиях.

Новизна и научная оригинальность заключаются в выявление идентичности артжурналистики в контексте современных медиа процессов, в выяснение ее роли и места в печатных СМИ, в идентификации функций, содержания и жанров артжурналистской продукции в социально-политических и в специализированных изданиях.

Важная научная проблема, разрешаемая в работе: обоснование целостного видения, касающегося принципов самовыражения артжурналистики, ее роли и места в печатных изданиях разных типов и форматов, что позволило определить функции и идентичность артжурналистской продукции в процессе освещения сферы культуры.

Теоретическая ценность заключается в создании теоретической основы для анализа концепции, структуры и принципов функционирования артжурналистики в печатные СМИ РМ и для обоснования ее функций и идентичности.

Практическая ценность диссертации состоит в применимости результатов исследования для оптимизации процессов освещения культурной реальности и повышению качества артжурналистской продукции. Эмпирический материал и выводы могут служить методологической основой для разработки редакционной политики специализированных изданий.

Внедрение научных результатов: научные результаты, полученные в ходе исследований, были использованы при написании 14-ти статей и разработке учебных пособий для студентов.

ANNOTATION

Author: TUGAREV LAURA. **Art Journalism in Printed Media of the Republic of Moldova: functions and content.** PhD thesis in communication sciences at the specialty 571. 01 - Journalism and media processes. Chisinau, 2018.

Thesis structure: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 218 titles, 148 pages of main text, 12 tables and 9 annexes. Obtained results are published in 14 scientific papers.

Keywords: art journalism, printed press, media functions, art journalism products, cultural contents, forms of expression, cultural reality, general publications, specialized arts publications.

Field of study: Communication Sciences.

The aim of the paper: investigation of the art journalism in the Republic of Moldova, its framework, the functions and the peculiarities of the content that the informational circuit puts in both the printed generalist press and the one specialized on culture.

Objectives: analysis of the role, place and functions of art journalism in the printed press; research the framework of manifestation of the cultural media products in different media outlets; exploration of contents and forms of expression in the domestic media products.

Scientific novelty consists in elucidating the identity of art journalism in the contemporary media context, in identifying the place and the role that it has in the local printed press, in examining the specificity of functions, contents and forms of expression of the cultural products in the generalist and specialized periodical publications.

Important scientific problem solved consists in elucidation of the particularities of art journalism; clarification of its place and role in the editorial approaches of different types of domestic local periodicals. It also resides in description of the functions it performs in the process of reflecting the cultural reality, as well as in demonstrating the individuality of the contents of the art journalism products.

The theoretical significance of the thesis lies in creating a theoretical framework for analyzing art journalism from the conceptual, structural and functional perspectives.

Value of the work consists of research findings on art journalism products from the generalist and specialized media that may assist the generalist publications to correct their editorial policy so as to redefine the role and the place of art journalism in their contents. The findings also may assist the specialized media to reshape its editorial approach, in order to direct it towards the interpretative evaluative dimension.

Implementation of scientific results: Scientific results have been implemented through the publication of 14 articles and studies and contributions to national and international conferences.

TUGAREV LAURA

***ART JURNALISMUL ÎN PRESA SCRISĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA:
FUNCTII ȘI CONȚINUT***

571. 01 JURNALISM ȘI PROCESE MEDIATICE

AUTOREFERATUL

tezei de doctor în științe ale comunicării

Aprobat spre tipar: 23.05.2018

Hîrtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 1,8

Formatul hîrtiei

Tiraj 40 ex.

Comanda nr. 250

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
Str. Al. Mateevici, 60. Chișinău, MD 2009